

DEZVOLTAREA EXPRIMĂRII ELEVILOR – FOARTE IMPORTANTĂ ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII ACESTORA

Cosmin Drăghici, Șc. Gim. Dobrotești, jud. Dolj

Școala contemporană străbate un amplu și profund proces de integrare și dezvoltare, care influențează intensificarea vieții colective a elevilor, în complexa acțiune de instrucție și educație. Dezvoltarea exprimării orale și scrise, condiție primordială în instruirea și educarea elevilor pentru formarea personalității lor, pentru pregătirea participării la viața socială își găsește cea mai înaltă expresie în cadrul disciplinei LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ – a ariei curriculare, sugestiv intitulată, LIMBĂ ȘI COMUNICARE.

Deși la formarea și dezvoltarea limbajului contribuie întreg mediul social și cultural în care se dezvoltă copilul, un rol deosebit în perfecționarea exprimării îl ocupă studiul limbii. Limba română, ca disciplină de învățământ, are o importanță covârșitoare, deoarece de însușirea corespunzătoare a acesteia depinde evoluția intelectuală a elevilor, pregătirea la celelalte discipline, însăși viața și activitatea socială viitoare. Învățarea limbii române este o necesitate, dascălul având, după cum susține Titu Maiorescu una din cheile cele mai mari ce deschid poarta viitorului nostru național.

Un obiectiv central al studiului limbii române în ciclul primar este dezvoltarea competențelor elementare de comunicare orală și scrisă ale elevilor. Aceasta înseamnă că, nu are doar rolul de „alfabetizare” a elevilor, ci și de familiarizare cu cele mai eficiente tehnici sau instrumente ale activității intelectuale, care îi conduc pe elevi să învețe folosind cartea ca sursă de informare și formare. A sădi în sufletele elevilor dragostea pentru limba română, a-i învăța să vorbească și să scrie corect, este o înaltă îndatorire a învățătorului, deoarece: „...limba e stăpâna noastră .. este însăși floarea sufletului românimii.” (Mihai Eminescu)

Deprinderile de vorbire corectă și expresivă, activitățile de elaborare creativă la care se adaugă celelalte componente ale limbii române, urmăresc formarea la elevi a capacității lingvistice și sociale de comunicare, ca schimb de mesaje, de impresii, precum și de „ascundere” a gândului exprimabil, asimilarea deprinderilor de dialogare civilizată, de a asculta și de a vorbi, de a pune întrebări și de a răspunde, de a emite și de a descifra mesaje verbale și nonverbale etc.

Învățarea noțiunilor gramaticale este în strânsă legătură cu practica exprimării, îi ajută pe elevi să cunoască structura limbii române, lexicul ei bogat, dar și varietatea de forme care îi permit să exprime în vorbire cele mai fine nuanțe de sens, cultivându-le astfel dragostea pentru limba română.

Însușirea noțiunilor gramaticale presupune un grad ridicat de abstractizare și consider că, datoria dascălului este stabilirea acelor demersuri metodologice care să le facă accesibile elevilor.

Studiul limbii române propune un model comunicativ – funcțional, adecvat specificului acestui obiect de învățământ, ca și modalităților de structurare la elevi a competenței de comunicare. În mod concret, acest model presupune dezvoltarea integrată a capacităților de receptare și de exprimare orală, respectiv de receptare a mesajului scris și de exprimare scrisă.

Prin studiul elementelor specifice gramaticii, elevii învață în mod sistematic reguli privitoare la modificările formale ale cuvintelor, la îmbinarea lor în propoziții, precum și elemente de fonetică și vocabular.

Școlarii înțeleg logica limbii, bogăția ei și se deprind să folosească în mod corect și conștient, atât în vorbire, cât și în scriere, o exprimare corectă. Ei reușesc să înțeleagă mai bine gândurile altora și să se folosească de limbă ca mijloc de comunicare, de acumulare a unor cunoștințe.

Învățarea cunoștințelor de limbă asigură, în același timp, cultivarea “zestrei” lingvistice a copiilor și contribuie la stimularea proceselor de cunoaștere, a gândirii abstracte, în mod deosebit.

Privit în contextul prezentat mai sus, scopul fundamental al studiului limbii române este cultivarea limbajului elevilor, înțelegând prin limbaj, procesul de exprimare a ideilor și sentimentelor prin mijlocirea limbii. Această disciplină are un pronunțat caracter practic, deși operează cu abstracțiuni. Finalitatea studierii acestei discipline nu o constituie acumularea unui anumit număr de reguli, fără ca acestora să li se asigure o valoare funcțional - practică. A nu ține seama de acest lucru înseamnă a face de-a dreptul imposibilă însăși învățarea regulilor și normelor gramaticale, deoarece acestea nu pot fi însușite decât prin procesul aplicării lor în practica exprimării.

Cunoscându-se faptul că în studiul limbii se operează cu abstracțiuni, este cât se poate de elocvent rolul pe care-l are această disciplină în dezvoltarea gândirii logice a elevilor. Acest adevăr este și mai relevant dacă se are în vedere legătura indisolubilă dintre limbă și gândire, faptul că gândirea se concretizează prin intermediul limbii. Cultivarea limbajului oral și scris se realizează practice prin toate disciplinele de învățământ ale ciclului primar, cu precădere prin obiectul limba română.

Rafinarea exprimării, diversificarea și nuanțarea ei depind de modul de stăpânire a resurselor limbii române, de operaționalizarea normelor gramaticale într-o situație de comunicare. Descrierea categoriilor gramaticale, efectuarea analizelor sintactice și morfologice, prezentarea teoretică, toate vor fi subordonate actului comunicării. Realizarea unei exprimări corecte, expresive și nuanțate, civilizate, presupune un efort de elaborare privind alegerea cuvintelor, organizarea contextului sub coordonarea normelor standard de constituire și operaționalizare a limbii.

Învățarea limbii se realizează în situații simulate de viață, contribuind astfel nu numai la dezvoltarea limbajului activ, ci și la cultivarea unui simț lingvistic, la sesizarea semnificațiilor sociale și funcționale ale limbii, pregătind elevii pentru cunoașterea și întrebuițarea stilurilor funcționale ale limbii literare. Deficiențele de exprimare, care îngreunează comunicarea verbală, vizează, în general: sărăcia vocabularului, decalajul mare între vocabularul activ și cel pasiv, folosirea unor cuvinte a căror semnificație nu a fost corect înțeleasă.

Obiectivul central al predării-învățării limbii române vizează „dezvoltarea capacității de comunicare verbală și de utilizare a limbii române literare, perfecționarea limbajului și formarea preocupărilor și a deprinderilor de *supraveghere* științifică a exprimării orale și scrise.”

Curriculumul de limba română pentru învățământul primar, componentă fundamentală a parcursului de învățare oferit elevilor în contextul școlarității obligatorii, insistă asupra dezvoltării competențelor elementare de comunicare orală și scrisă a copiilor, precum și pe structurarea la elevi a unui sistem de atitudini și de motivații care vor încuraja studiul limbii române, vor forma la elevi deprinderi de civilizația comunicării, dezvoltând armonios personalitatea micilor școlari sub aspect atitudinal și comportamental.